

Inhoud van dit nummer:

Voorjaar 2013.....	1
Opening Heemtuin zondag 24 maart.....	5
“Oze Paul”	6
Stichting Behoud Landschap Munstergeleen.	9
Activiteiten in 2 ^e kwartaal 2013	12
Hommelgaatjes	16
Zondag 17 maart: Wandelen door het dal van de Glana (± 7 km).	17
NLdoet-actie in de Hof van Onthaasting.....	18
Hateboer, een lezing met een vervolg.	20
Roermond, kerken, kloosters en Christoffel.....	21
“Onder alle weersomstandigheden !”.....	22
Tuinweetjes	23
Geheime tuinen wandeling.	24
Lentesoep.	26
Zwarte Moerbei (morus nigra).	27
Bestuur IVN Munstergeleen.....	30
Kwartaal-agenda.....	32

Steenultje verschijnt 4x per jaar op 1 januari, 21 maart, 21 juni, 21 september en 21 december.

Inleveren kopij vóór 1 december, 15 februari, 15 mei en 1 september

Redactie: Ben Bongers, Toos van der Vring, Hans Boogaard, Peter Munten, Hans Schutte, Hermie Stoelwinder

Contact-adres: b.j.j.m.bongers@home.nl

Het kopieerwerk is verzorgd door:

PSnel**I**Drukkerij
Pasklaar

Voor Verantwoord
Drukwerk

Voorjaar 2013

Deze winter weet van geen wijken: in het laatste weekend van februari moet de zorg voor de kopij van dit voorjaarsnummer worden afgewisseld met sneeuwruimen. En voordat die sneeuw kwam hebben we in de Heemtuin nog gauw een van de vijvers gedeeltelijk ijsvrij gemaakt om het gedierte daarin van de zuurstof te voorzien die het binnenkort broodnodig zal hebben. Voordeel van deze aaneengesloten winter is, naar we hopen, wel dat we straks geen tientallen kikkerlijken boven zullen zien drijven zoals vorig jaar toen die vrolijke kwakers te vroeg wakker waren geworden en alsnog door strenge vorst werden verrast.

Maar die voortdurende winter maakt het wel spannend. Nog steeds ligt er sneeuw in de Boerengaard in het eerste weekend van maart – zie de foto op de voorzijde – en zijn er drie weken te gaan tot de opening van het nieuwe seizoen op 24 maart. Zal alles wel op tijd klaar zijn? Deze opening zal bijzonder zijn door de ingebruikname van een vogelkijkwand langs de beukenhaag bij de bijenstand. Het idee is ontstaan op de Floriade 2012 waar een dergelijke wand deel uitmaakte van de inzending *Through Animal Eyes* en op een afstand van 2 m de vogels zich onbespied waanden door het publiek. Een ontwerp is gemaakt, het materiaal aangeschaft en nu moet er gewerkt worden aan de uitvoering. Hopelijk gaat in de komende weken het weer meewerken. Onze vogels, van Munstergeleen tot Windraak, moeten het straks bovendien nog aan elkaar doorvertellen dat er in de Heemtuin wat extra's te halen valt. Dat er altijd al wat te halen valt hebben zij ook deze winter geweten want Jo Douven heeft tot het moment van schrijven twee zakken voer = 2 x 20 kg uitgestrooid voor onze gevederde vrienden.

Wij mogen ons gelukkig prijzen dat wij sinds half februari, sinds de week na Carnaval, medewerking hebben van drie werknemers van VDL/Nedcar. Zij, Frans, Wim & Bambang, helpen ons ieder 16 uur per week met wat er gedaan moet worden. Met een week goed weer komen we een heel eind in de goede richting.

Intussen is de grote poort al opnieuw geverfd en wordt er gewerkt aan de bordjes bij de verschillende biotopen en planten. Ook is er een nieuw wandelboekje, *Heemtuin & Boerengaard*, in de maak, waarin een nieuwe plattegrond van de Heemtuin zal zijn opgenomen. Voor de tekst in het boekje is natuurlijk dankbaar gebruik gemaakt van de al lang bestaande tekst. Deze is waar nodig aangepast en uitgebreid. Het geheel verschijnt in een handzaam formaat (9,5 x 21 cm), maar in een beperkte oplage, voor gebruik binnen de

Heemtuin. Door die beperkte oplage zal het ook mogelijk zijn eerder dan tot nu toe gebruikelijk een nieuwe druk uit te geven, met aanpassingen die ook in de toekomst noodzakelijk zullen zijn. Het boekje, dat zal worden gepresenteerd bij de opening, is mede tot stand gekomen door een subsidie van het Natuurfonds Sittard-Geleen.

Hierboven is het ontwerp voor de omslag (links de achter-, rechts de voorzijde) te zien (formaat: 9,5 x 21 cm). Dit ontwerp en de gehele lay-out van het boekje is tot stand gekomen door de samenwerking met Chrit Merckelbagh van IVN Maastricht. Wat de foto's betreft is dankbaar gebruik gemaakt van de fototheek die in de loop van de jaren is aangelegd door Jo Heinemans.

Hieronder: de vogelkijkwand in aanbouw op zaterdag 2 maart. In het volgende nummer van Het Steenuiltje hopen wij vreugdevolle uitslagen te geven van onze subsidieaanvragen.

Kleumend vogeltje aan de rand van het ijs op de vijver, 23-02-2013, hoopvol wachtend op betere tijden

Bakkerij Steevens *Bie Christel*

Voor al uw brood, banket en andere lekkernijen
Geef uw bestelling op tijd door !!!

Christel feron, Peterstraat 29, tel. 046 4512602
of 06 13107608

freeride

UW FIETSSPECIALIST

HET ADRES VOOR
DIERENBENODIGDHEDEN
& DIEPVRIESVOEDERS:
CARNIBEST – NATUDOG
ROPADOG – ENERGIQUE

STEENWEG 47, SITTARD
TEL: 046 4007750

Opening Heemtuin zondag 24 maart

Op die dag hopen wij met enig ceremonieel het nieuwe seizoen te openen. Deze opening zal mede worden opgeluisterd door de aanwezigheid van Peter Visser, voorzitter van IVN Nederland, en van vertegenwoordigers van zusterafdelingen.

Het programma voor de opening vindt u op de ene zijde van het gekleurde inlegblad.

Wij nodigen iedereen van harte uit voor deze gelegenheid.

RaboClubkasCampagne (zie ook de andere zijde van het inlegvel)

Van 10 t/m 21 april loopt dit jaar weer de Rabobank Clubkas Campagne van Rabobank Westelijke Mijnstreek. Ook in 2013 kunt u weer stemmen op IVN Munstergeleen. Onze IVN-afdeling ontving in 2012 € 582,- . Door ook mensen binnen uw kennissenkring die geen lid zijn van IVN Munstergeleen te attenderen op deze campagne kan dit bedrag worden geëvenaard of verhoogd (dat zou nog mooier zijn). Wij danken u bij voorbaat.

“Oze Paul”

“Oze Paul”, zo noemden wij hem, kwam in de jaren '90 als lid IVN-Munstergeleen, aangespoord door mij en Sjr in dienst van de heemtuin. Een klein aardig plekje, gelegen midden in het gebied de Wintraak. Hij voelde zich daar al rap thuis. “Oze Paul” wilde alles leren en vooral weten. Leergierig als hij was moest hij dus ook heel veel van mij en Sjr weten. Maar alles verliep goed.

Wij konden omgekeerd ook nog veel leren van “Oze Paul” Gezien zijn boeren verleden wist hij op dit gebied veel. Interessant voor ons en zo gaf “Oze Paul” ons ook wat terug voor hetgeen wij hem gaven betreffende biotopen, planten en natuurlijk zoogdieren. Al gauw vormden we een vast team onder ons drieën. We hadden zelfs in de heemtuin een vaste plek in de hut bij het koffie drinken. 3 stoelen naast elkaar en wee degene die deze stoel innam. Dat kon niet. Meteen kwam er dan actie van Sjr en mij tot grote hilariteit van de anderen die wisten dat dit maar flauwekul was. “Oze Paul” keek het gniffelend aan en had hier altijd veel plezier aan. Dit vond hij prachtig en wist ook dat dit niet gemeend was. Maar plezier had hij eraan. “Oze Paul” voelde zich goed op zijn gemak in de heemtuin. Hij maakte een mooie bijenstal waar we met grote ogen naar keken hoe “Oze Paul” dit fikste. Perfecte timmerman en liefde voor het hout en vak.

Dan wordt de dassenwerkgroep Zuid-Limburg opgericht in Gulpen. Ik en Sjr gingen hier naar toe om eens te bekijken wat wij voor hen konden betekenen. Daar wij al werkzaam waren in de zoogdierengroep van IVN Munstergeleen. Stichting Dassenwerkgroep Zuid-Limburg. Maar omdat het hele gebied nog in kaart gebracht moest worden zou hulp van een derde persoon welkom zijn. We hebben “Oze Paul” weten te strikken hiervoor en gevraagd voor zijn interesses betreffende de das. Hier had “Oze Paul” wel oren naar. Dit was koren op de molen.

De verdeling van ons drieën betreffende de inventarisatie en onderzoeken naar de das was snel gemaakt. Het gehele administratieve werk zou ik doen op mijn PC en de rest werd samen gedaan. Afspraak was iedere donderdagmiddag om 1 uur gaan we samen op pad. Paul was stipt altijd op tijd, ofschoon hij eerst moest eten om 12 uur. Dit was vaste prik voor hem. Dit was “Oze Paul” zijn principe. We hebben er vaak de draak mee gestoken als hij eens wat later was. Er werd hem dan gevraagd of hij weer te laat was vanwege de afwas. Dit tot groot genoegen van “Oze Paul” die dit dan bevestigde. Dat waren de dingen waarmee hij zich amuseerde. Met een glimlach op zijn hele gezicht. Was ik er een keer niet dan werd door “Oze Paul” alles genoteerd en bij mij aan-

---

geleverd op een klein briefje voor het archief. Accuraat werk van “Oze Paul”.

Veel gelachen hebben we samen, veel gediscussieerd en veel, heel veel overleg onder ons met de nodige huilbuien van het lachen omdat er door Sjir opmerkingen gemaakt werden die niet te filmen waren. Zouden we dit alles opgenomen hebben, dan zou het een pracht film zijn. Vooral de onzin die er naar voren werd gebracht. En “Oze Paul” , ja hij genoot ontzettend hiervan en kwam soms niet bij van het lachen. Ik en Sjir hebben er zelf altijd veel plezier aan beleefd om te zien hoe hij zich daarover amuseerde. Het was van zijn gezicht af te lezen. Dit gaat jaren zijn gang en alles loopt geolied.

Dan missen we “Oze Paul” een paar keer achter elkaar. Hij komt niet. Nee we wachten nog tien minuten, die komt wel.

Nee, “Oze Paul” is ziek. Ernstig ziek zelfs. Hij vertelt ons dat er niets meer te redden valt en hij de strijd zal verliezen. De kanker heeft bezit genomen van hem. Dit komt hard aan, heel hard bij mij en ook bij Sjir. We verliezen hem, maar willen het niet geloven. Dan komt toch het bericht van zijn liefste vrouw dat hij ons nog een keer wil zien. Natuurlijk hebben we dit beantwoord. Hij sliep vast en we hebben lange tijd doorgebracht met hem.

Het was de laatste samenkomst van ons met “Oze Paul”. “Oze Paul” heeft ons verlaten. Voor ons met een lach en een traan. De lach voor al het goede wat we mochten beleven met hem en een traan voor het grote verlies van onze vriend en maatje.

Wij en al onze leden van Dassenwerkgroep en leden van IVN Munstergeleen zullen “Oze Paul” met zijn spontaniteit missen.

Als laatste wil ik namens mij en Sjir, dank overbrengen aan Fieny, zijn kinderen en kleinkinderen en heel veel sterkte toewensen met het grote, heel grote verlies van

“Oze Paul”

Je maatjes : Jos van Elmpt en Sjir Florax.

'Oze Paul' in actie, hier bij de paardenkastanjes. Hij was goed in snoeien en het verzorgen van de druiven, die laatste waren vooral 'zijn ding'. Wat zullen wij hem missen.

Op zaterdag 2 maart hebben wij samen met de familie Willems, echtgenote, zoon, dochter en schoonzoon, Paul herdacht met goede gesprekken, lekkere vlaai en taart bij de koffie tijdens de pauze in de Heemtuin.

IVN Munstergeleen mocht samen met het hospice waar Paul zijn laatste levensdagen heeft doorgebracht delen in de collecteopbrengst, waarvoor hierbij onze hartelijke dank.

Stichting Behoud Landschap Munstergeleen.

Tijdens de jaarvergadering 2012 was een van de agendapunten of het nog zin had de Stichting te laten voortbestaan. De nog overgebleven bestuursleden de heren Fred Schreuder Goedheyt (penningmeester), Wim Kars (lid) en Jos Königs (voorzitter) constateerden, dat het werk van de stichting voorbij was. Unaniem werd besloten de stichting op te heffen. Na het nemen van de juiste stappen, werd de stichting 13 september 2012 ontbonden.

Een korte terugblik met betrekking tot de Stichting Behoud Landschap Munstergeleen lijkt me gepast. Eind tachtiger jaren, begin jaren negentig leefde bij de gemeente het plan om aan de rand van Munstergeleen bebouwing te plannen. Gezien de waarde van het landschap waren hier veel inwoners en mensen van buiten Munstergeleen erg ongelukkig mee. Er ontstond een groep mensen die het voortouw wilden nemen. De spil van deze groep was Theo Martens. Hij was directeur van Natuur en Techniek. Theo was een man met ongelooflijk veel kennis van zaken. Samen met een grote groep participanten werd besloten om een stichting in het leven te roepen om zo een vuist te maken tegen de plannen van de gemeente. Op 30 september 1991 werd door notaris J.M.M. Kreyn te Brunssum de stichtingsacte opgesteld. Hierbij waren aanwezig de heren Martens, Schreuder Goedheyt en Königs. Theo Martens werd secretaris, Fred Schreuder Goedheyt werd penningmeester en Jos Königs werd voorzitter.

Met gepaste trots kunnen we constateren, dat de randen van Munstergeleen intact zijn gebleven. Dit vooral door het vele werk dat Theo Martens heeft verzet in het belang van de stichting. Hij was de grote drijfveer. Helaas is Theo niet meer onder ons. 20 juli 2000 is hij overleden. Na Theo's overlijden heeft het bestuur besloten, de stichting sluimerend te laten voortbestaan. Dit tot 13 september 2012. De nog aanwezige gelden van de stichting werden gedoneerd aan IVN Munstergeleen. Samen met Hub Mulders werd een juiste bestemming gevonden.

Munstergeleen, 15 januari 2013.

J.A.M.F. Königs.

Groente en fruit

Elly Hermans

Dorpstraat 62, Broeksittard

*Geen tijd om naar de markt te komen?
Kom dan bij ons thuis voor uw verse groente en fruit,
iedere vrijdag tussen 9.00 en 15.00 uur.*

Scharrelslagerij P. Keulers

DE FRIE HOLLANDSE VLEESKRAAN
HET VLEESKRAAN

Scharrelvlees eerlijk en heerlijk

al meer dan 100 jaar!

Houbenendstraat 1 | 6151 CP Munstergeleen | 046 451 30 54

Het geld van de Stichting Behoud Landschap Munstergeleen is voor een deel besteed aan de aanschaf van apparatuur voor de vervaardiging van naambordjes bij de planten in de Heemtuin en zal voor een ander deel worden besteed aan voorzieningen voor de Steenuiltjesroute, met name voor naambordjes bij bomen langs deze route, en voor nog te nemen initiatieven in het buitengebied.

Het bestuur van IVN Munstergeleen dankt, mede namens de leden, de nu opgeheven Stichting Behoud Landschap Munstergeleen, allereerst voor de moeite die zij zich gedurende decennia heeft getroost in het belang van het landschap, vervolgens voor het in IVN Munstergeleen gestelde vertrouwen dat het gedoneerde geld goed zal worden besteed.

Landschap nabij Munstergeleen april 2011 (foto: Jo Heinemans)

Activiteiten in 2^e kwartaal 2013

IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen

Onderstaande activiteiten worden georganiseerd door IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen. Iedereen is welkom en deelname is gratis, maar wel geheel op eigen risico.

Verzamelpunt voor de wandelingen en excursies **buiten** de gemeente Sittard-Geleen is het parkeerterrein bij **Glanerbrook te Geleen**. Van daar vertrekken we gezamenlijk naar het startpunt en is er gelegenheid tot carpoolen. Heeft u geen eigen vervoer dan is er meestal voldoende gelegenheid om met iemand mee te rijden. Voor activiteiten **binnen** de gemeente bieden we géén carpool-gelegenheid. Daar dient u direct naar het startpunt te gaan.

Heeft u **geen eigen vervoer** en is het voor u moeilijk of onmogelijk om op eigen gelegenheid het verzamel- of startpunt van de wandeling of de plaats van een lezing te bereiken, neem dan contact op met het bestuur (046-452 0959), dan zoeken we een oplossing.

Woensdag 3 april.

Inloop-middag 14.00-16.00 uur

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Zondag 7 april.

Wandeling Vaeshartelt (± 5 km)

13.40 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

14.00 uur: Start Maastricht, parkeerterrein kasteel Vaeshartelt.

Begeleiding en info: Harrie Gijsen, 046-451 45944.

Het kasteel Vaeshartelt, gelegen ten Noorden van Maastricht, is het doel van deze excursie. De wandeling gaat door een gedeelte van het oude bos met zijn voorjaarsvegetatie. Daarna besteden we aandacht aan de ontwikkeling van het nieuwe gedeelte van het park, de aanleg van een groentetuin, boomgaard met hoogstamfruitbomen en druiven. En uiteraard besteden we aandacht aan de korte, maar interessante, geschiedenis van dit kasteel.

Zondag 21 april .

Wandeling “Historie en natuur rond het Grasbroek” (± 6 km)

“Ontdek de historie in het landschap” (nr. 2)

13.05 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

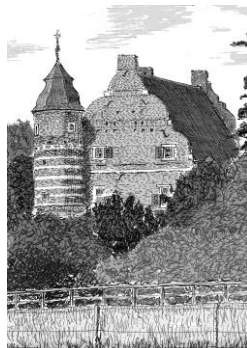
13.30 uur: Start: Hoeve De Beukenboom, Beukenboomseweg, tussen Limbricht en Guttecoven.

Begeleiding gidsen van IVN Land van Swentibold/Born

Info: M. Duwel, 046-485 3003.

De wandeling voert door het voorjaarsparadijs Grasbroekbos, langs de motte van Koning Swentibold. Het kasteeltje Grasbroek zien we tussen de bloeiende hoogstamfruitbomen. Daarna een stukje door het Limbrichterbos, langs Huize Den Dekker. Door de beukenboskathedraal en langs de haagbeukengrens krijgen we zicht op het kasteel van Limbricht. We komen, na ongeveer 6 km, weer terug bij het vertrekpunt; de Bokkenrijdersboerderij De Beukenboom.

De wandeling door het Grasbroek kan drassige stukken bevatten dus raden we stevig waterbestendig schoeisel aan.

Donderdag 25 april januari.

Bomen kijken: Bossen en bomen van de ijstijd tot nu.

Lezing door Gert Reijnen.

20.00 uur: IVN-home, Trefcentrum, Molenstraat 42 Geleen.

Resultaten van een zoektocht naar inheemse bomen. Wat maakt hen inheems? Wanneer kwamen ze hier? Wanneer en waarom kwamen er exotische bomen in ons land. Is dat erg, die exoten zoals bijvoorbeeld de Amerikaanse eik.

Wanneer was Nederland nog helemaal bebost. Hoe lang geleden werden bossen gekapt en verbrand en waarom deed men dat. Antwoorden op de vragen worden gegeven en aangevuld met foto's en gegevens van een aantal inheemse bomen die veel voorkomen.

Zondag 28 april.

Vogelexcursie

9.00 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

9.40 uur: Start Buitencentrum De Pelen, Moostdijk 15, 6035 RB
Ospel-Nederweert.

Begeleiding en info: Jo Douven, 046-442 2110.

Er is maar één manier om de Grote Peel goed te verkennen en dat is: wandelend! Al kan het terrein erg drassig zijn, de vele paden (onder andere over de voormalige peelbanen waarover de turf werd afgevoerd) maken het gebied toegankelijk. Het wandelen over de verende veenbodem is een aparte ervaring. Maar onze belangstelling gaat natuurlijk vooral uit naar de vogels in dit bijzondere gebied. Zowel moeras-, water- als bosvogels kunnen we te horen en te zien krijgen. Maar welke, dat is niet te voorspellen maar aan de aandacht van onze gids zullen ze niet ontsnappen.

Kijk voor meer informatie ook eens op

<http://www.nationaal-parkdegrootepeel.nl/documents/home.xml?lang=nl>

Woensdag 1 mei.

Inloop-middag,

14.00-16.00 uur,

Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard

Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Donderdag 9 mei.

Hemelvaartsfietsstocht "Kastelenroute" (± 40 km).

Vertrek tussen 10.00 en 14.00 uur vanaf Freeride, tegenover Foxroxy, Rijksweg-Zuid, Sittard.

Info: Peter Munten, 06-1473 8076

Zondag 26 mei.

Dagwandeling Heppeneert (B) (± 15 km)

9.30 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

10.00 uur: Start Heppeneert (B), parkeerplaats achter de kerk.

Begeleiding en info: Harrie Gijsen, 046-451 4594.

De wandeling voert van Heppeneert naar Maaseik en Aldeneik en weer terug. Het is een landschapswandeling met aandacht voor het groen en de cultuur van deze streek. Heppeneert is een bedevaartsplaats waar Onze-Lieve-Vrouw van

---

Rust wordt vereerd. In Aldeneik ligt de oude St. Anna-kerk uit de tijd van Herlindis en Relindis, stichters van het klooster waaruit Aldeneik is ontstaan.

Woensdag 5 juni.

Inloop-middag, 14.00-16.00 uur,
Theehuis, Hof van Onthaasting, wijk Hoogveld, Sittard
Info: Gerrit Haak, 046-850 3969

Zondag 23 juni.

Insectenexcursie Schinveldse bossen en Rode Beek (± 6 km)

8.15 uur: Vertrek P-plaats Glanerbrook, Geleen.

9.00 uur: Start Schinveld, parkeerplaats Mindergangelt.

Begeleiding en info: Lex Vlieks, 046-451 1554.

We gaan op zoek naar interessante insecten. Als we goed durven te kijken zijn ook de meest alledaagse insecten leuk om te bekijken. In onze omgeving leven rond de 18.000 soorten insecten. De kans dat we insecten vinden is dus heel groot. We zullen, met een beetje geluk, een serie verschillende insecten vinden. Insecten vormen het voedsel voor heel wat dieren. Ze staan dus redelijk onder aan de voedselketen. Daarom proberen we hun strategie om te overleven als soort en als individu te observeren.

Voor de fotografen onder het gezelschap is het thema 'kleuren en vormen' heel interessant. De aanpassingen door de insecten aan hun omgeving leveren een onbeperkt aantal variaties op. Elk van deze weer met een andere strategie om voort te blijven bestaan.

Naast de opvallende kleurrijke insecten hopen we ook een serie kampioenen in het verstoppertje te vinden. Omdat er in dit gebied een variatie is aan open en gesloten landschap, waterrijke en droge gebieden, lage en hoge begroeiing, kunnen we een grote soortenrijkdom verwachten. En als we geluk hebben vinden we deze keer wel een mierenleeuw.

Hommelgaatjes

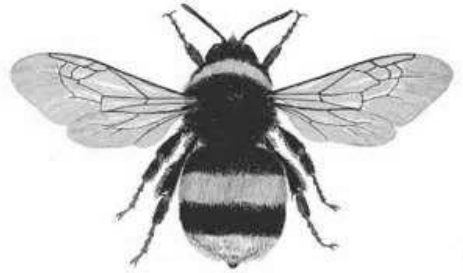
In een rommelig hoekje van de tuin zit een gaatje in de grond.

Een keurig rond gaatje. Het is te groot om door een vogelsnavel te zijn aangebracht en te klein voor een muizenholletje. Het kan niets anders zijn dan een hommelgaatje.

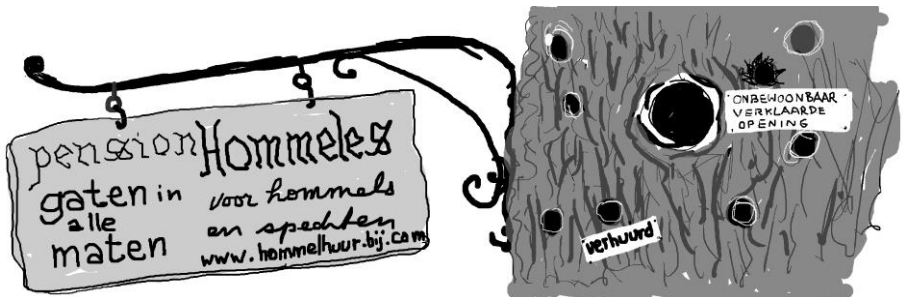
Bron: HetWeer.nl

Van een hommelvolk blijven in het najaar alleen de pasgeboren koninginnen over. Zo'n koninginnetje graaft met haar poten en kaken een gangetje van ongeveer tien centimeter lengte in grond die niet te nat en niet te droog mag zijn. Dat holletje dient als schuilplaats voor de winter. De hommelkoningin slaapt er maandenlang veilig voor vijanden en terend op de flinke hoeveelheid nectar die ze in de herfst heeft ingenomen. Tegen vorst is ze bestand door de glycerine die ze in haar lijf heeft aangemaakt en die als een soort antivries voorkomt dat er ijs in haar lijf wordt gevormd.

Wanneer in maart het voorjaarszonnetje schijnt, ontwaakt ze en komt ze naar buiten. Eerst wordt er flink gegeten van de nectar van lentebloemen, daarna is er veel werk aan de winkel: er moet een nieuw volk worden gesticht.....

Miel van der Vring

Zondag 17 maart: Wandelen door het dal van de Glana (± 7 km).

Eerste van vier regionale wandeling IVN-afdelingen regio Westelijke Mijnstreek onder het motto: "**Ontdek de historie van het landschap**"

10.00 uur: Manege Ten Eysden, Geleen
Begeleiding: IVN Sittard-Geleen en IVN Munstergeleen
Info: H. Mulders, 046 4514399

Het gebied bij Geleen aan weerszijden van de Geleenbeek heeft een rijke historie. De eerste sporen van bewoning dateren al van < 10.000 jaar v.Chr., maar daar zullen we tijdens deze wandeling weinig van zien, want dat zit goed verborgen onder de grond. Wat we wel zullen zien is van meer recente datum, zoals de aloude verbindingswegen in het gebied, het kerkje/bedevaartsoort in Sweikhuizen, de hoeve Stammenderhof, de heraanplant van de historische Rengelaote, het kasteel-complex van St. Jansgeleen, de Biesenhof en de Kluis. Een afwisselende wandeling waarbij veel te vertellen is.

Rond 12.00 is er een lunchmogelijkheid bij IVN Spau-Beek. Koffie & thee kan worden geserveerd bij het zelf meegebrachte lunchpakket. Daarna kan men naar eigen verkiezing de wandeling voortzetten. Deze zal duren tot halverwege de middag.

NLdoet-actie in de Hof van Onthaasting

De bomenwerkgroep van de IVN-afdelingen in de gemeente Sittard-Geleen maakt werk van de Hof van Onthaasting. Deze zou zich kunnen ontwikkelen tot het derde belangrijke park na het Stadspark van Sittard (rijksmonument) en het Burgemeester Damenpark van Geleen. Sinds december 2012 houden we in het park in het Theehuis iedere 1^e woensdag van de maand inloop-middagen.

Daar is het plan opgevat om in de Hof van Onthaasting een NLdoet-actie op touw te zetten in samenwerking met basisschool Loedoes en zorgcentrum Orbis Hoogstaete.

Het idee was om de momenteel nog betrekkelijk kale heuvel die de privacy ten goede komt van leerlingen en onderwijzend personeel van de basisschool aan te kleden met besdragende struiken die door mens en dier op prijs worden gesteld. Meer vogels in de Hof van Onthaasting zal een plezier zijn voor jong en oud. Beide instellingen hebben inmiddels de actie omarmd, de bewoners van het zorgcentrum gaan in eendrachtige samenwerking met de schooljeugd het plan uitvoeren en de maximale financiële bijdrage van het Oranjefonds is voor onze actie overgemaakt. Daarmee zijn de voorwaarden voor een succesvolle actie vervuld.

De actie en het planten van de struiken vindt plaats op vrijdag 15 maart. U bent van harte welkom om het mee te maken en ook om een handje te assisteren. Na afloop van het gebeuren zal de schooljeugd worden getrakteerd op een glaasje ranja & een appel en de ouderen op een glaasje advocaat met slagroom. Wethouder Berry van Rijswijk zal het gebeuren naar verwachting met zijn aanwezigheid opluisteren.

**15 maart
NLdoet.
Kom langs en doe mee!**

Visie op het ontwerp vogelbosje, kruidengrashelling en smulwand.

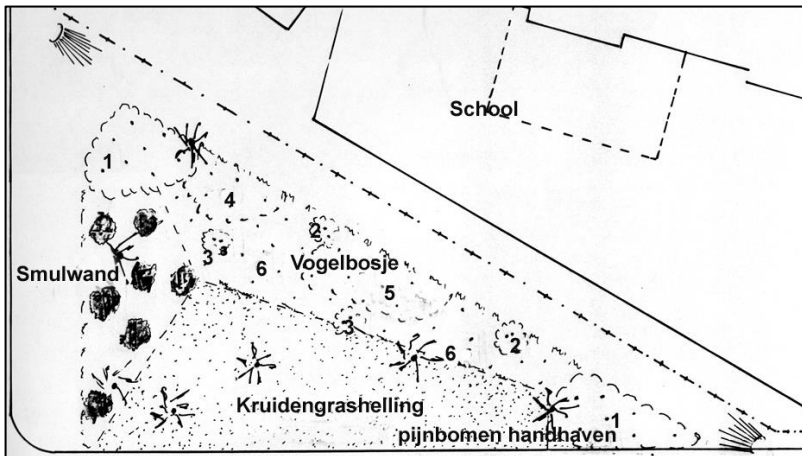
De heuvel vormt een optische en functionele begrenzing van de Hof. Voor de wandelaars vormt hij een afsluiting van de Hof aan de noordzijde met daarachter de laagbouw van de basisschool. Voor leerlingen en onderwijzend personeel komt hij de privacy ten goede. Voor de bewoners van zorgcentrum Orbis Hoogstaete vormt hij een bijzonder element in het landschap. Alle partijen zullen genieten van de vogels die door de realisatie van dit ontwerp worden aangetrokken.

Op basis van deze visie heeft Hub Mulders zijn oude stiel bij de gemeente weer

eens opgepakt en een ontwerp gemaakt dat er als volgt uitziet.

- Op de helling aan de zuidkant vindt spontane *kruidenontwikkeling* plaats en in de winter wordt de helling gebruikt als sleebaan. Ze dient dan ook gehandhaafd te blijven als **schrale grashelling** die ook in de zomer belopen en beklommen kan worden door kinderen.
- De noordkant biedt perspectieven voor inrichting als **vogelbosje**. Door vak 1 te beplanten met *sleedoorn* ontstaat een sterke afscheiding in het landschap. Door de vakken 2 en 3 *Ruwe berk* en *Grauwe els* te beplanten met 3 stuks van dezelfde soort op 30 centimeter afstand per plantvak krijgt men het effect van een *hakhoutbosje*. Voor de vakken 4 en 5 is gekozen voor *besdragende heesters*, *vogelkers* en *rode kornoelje*. Een opvulling van *bosbramen* maakt het geheel ondoordringbaar voor de rust van de vogels en houdt voor de mensen het zicht op de top van de helling in stand.
- De westelijke helling is goed in te richten als **smulwand** voor mens en dier. Op de ontwerptekening zijn 7 vakjes te zien, bestemd voor gemengde beplanting bestaande uit 1 *kruisbes*, 1 *zwarte aalbes* en 1 *rode bes* met een onderlinge afstand van 60 centimeter zodat deze in elkaar kunnen groeien. Daardoor kunnen ze elkaar verstevigen en blijft er toch ruimte over om te plukken.
- Langs het hekwerk van de school dient een vrije strook te blijven van 3 meter breed. Deze verschaft niet alleen een vrije zichtlijn maar is ook praktisch bij onderhoud. Hetzelfde geldt voor de grasstrook langs de smulwand.

Ben Bongers

Hateboer, een lezing met een vervolg.

“Hateboer, een onbekend historisch complex in Sittard”, dat was de titel van de presentatie die Ries van Doorn op 17 januari voor ons verzorgde. Uitgebreid vertelde hij ons over het gebied bij het gelijknamige zwembad in Sittard en de Schwienwei. Een geheel omwald terrein met aan weerszijden een gracht en met een lengte van 600 meter, waarschijnlijk ooit gemaakt ter bescherming van vee (en mensen) in tijd van gevaar. Een verhoging aan de kop van het terrein doet vermoeden dat daar ook een houten versterking heeft gelegen. Hoewel er in Sittard en in de rest van Nederland meerdere gebieden met een vergelijkbare constructie zijn te vinden, is de Hateboer uniek vanwege zijn omvang. Helaas is bij de aanleg van het zwembad en het CIOS-terrein het grootste deel van het oorspronkelijke Hateboer-complex op de schop genomen en verdwenen. Maar gelukkig is bij de herinrichting van de Schwienwei ook het restant van de Hateboer, voor zo ver nog mogelijk, weer opgeknapt. En ook zeker de moeite waard om er eens een wandeling te maken. De prachtige natuur en het cultuurhistorisch erfgoed gaan er vrijwel naadloos in elkaar over. Wilt u dit doen met een kundige gids, dan bieden we op zondag 18 augustus een unieke kans

Zondag 18 augustus 2013
Wandel mee door
Hateboer en Schwienwei
met Ries van Doorn en
Toos van der Vring.

Roermond, kerken, kloosters en Christoffel.

Met 24 man (en vrouw) als toehoorder lieten Ria van Mourik en Frans Mutsaers ons op een zonnige maar flink koude zondagmiddag 13 januari kennismaken met de fraaie binnenstad van Roermond. De geschiedenis en opbouw van de stad werd ons toegelicht aan overblijfsels als de stadswal, de Ratten- en de Cattetoren en de oude gemetselde bogenbrug over de Roer met zijn directe

omgeving. “Groen” was er in het stadspark De Karthuis, een oase van rust op de plaats van een voormalig Karthuiserklooster waar de oude cellen van de monniken nog zichtbaar waren gemaakt, maar waar ook een aantal beelden de verbinding met de huidige tijd maakten. En aandacht voor de Markt met zijn historische stadhuis en beiaard. In de bisschopsstad mogen de kerken natuurlijk niet vergeten worden en zo trokken we langs de Carolus kapel, de St. Christoffel-kathedraal, de Minderbroederskerk en de Munsterkerk (einde 19e eeuw ingrijpend gerestaureerd door de beroemde Roermondse architect Pierre Cuypers). Hier was ook het einde van de wandeling, vlakbij een gastvrij café dat naast de hoognodige warmte koffie en vlaai bood (en voor hen die in Roermondse stijl wilden blijven: Christoffel gebak)

*Hans Boogaard
(Foto's Siv Goluke)*

*Brug over de Roer
Door Frans Mutsaers*

“Onder alle weersomstandigheden !”.

“De wandelingen gaan onder alle weersomstandigheden door”. Zo staat het bij de IVN-wandelingen en dat bewees ook Gerrit Haak op 24 februari toen hij ondanks het pak sneeuw dat 's nachts gevallen was, vol goede moed op pad ging met 3 dappere dames.

Hier hun verhaal.

Drie Dappere Dames op Pool-expeditie

We zien altijd uit naar een witte Kerst, om van een sfeervolle wandeling in de sneeuw te genieten. Nu, 2 maanden later, konden dan we die kerst-wandeling alsnog maken. Blijkbaar zagen velen tegen de sneeuw op, want ik mocht met 3 onverschrokken dames (!) op pad. Voorzien van stokken en soms ijzers onder de schoenen vertrok deze expeditie vanuit Schimmert. Op het plateau kwamen we in een sneeuwstorm terecht, maar gelukkig boden een waterput-huisje en holle wegen hier en daar wat beschutting. We komen kinderen tegen, die met sleetjes de helling afroetsjen . Ons pad voert ons soms door maagdelijke sneeuw, waar nog geen mens gelopen had.

Een prachtige wandeling door een betoverend landschap brengt ons terug naar Schimmert, waar we ons bij het Boerderij- en Heem-kundemuseum opwarmen bij een snorrende kachel met koffie en verse vlaai. En als toetje een boeiende rondleiding door het museum met veel verhalen bij de werktuigen en de gebruiken uit vervlogen dagen.

(Verslag en foto's Gerrit Haak)

Tuinweetjes

- April is de ideale maand om bladhoudende gewassen te (ver)planten zoals buxus, taxus, hulst en andere coniferen.

- Zet containerplanten voor het uitplanten minstens een uur in een emmer water zodat de wortelkluit zich goed kan volzuigen. Op die manier kunt u de wortelkluit gemakkelijk losmaken.

- Wanneer narcissen in pot zijn uitgebloeid, kunt u de bollen zonder kweekpotje in de tuin op een lichte zonnige plek uitplanten.

Uiteraard kunt u de narcissen ook direct na aankoop buiten op het terras zetten of in de tuin planten. Daar bloeien ze nog langer dan in huis.

- Voorjaarsbloeiers (zoals forsythia, spirea, ribes en kerria moeten na de bloei worden gesnoeid. Verwijder de uitgebloeide takken voor de helft. Oudere, dikke takken kunnen tot bijna tegen de grond worden afgeknipt.

- Mei is de ideale maand om waterlelies en andere waterplanten te planten.

- Als eind mei de pruimenbomen afgeladen vol hangen met pruimpjes, moet u uitdunnen om te voorkomen dat de takken in de zomer zo zwaar worden dat ze afbreken. Pluk het teveel aan pruimen zodra ze ongeveer zo groot zijn als een knikker. Dun ook perziken uit om dikkere vruchten te krijgen.

Toos van der Vring

Bron; tuinscheurkalender 2012

en wat vindt
Jantje (van Alphen)
er van?

"..van m'n vader mag
het - 't is de boom
van de buurman, maar...

...tja...wel volgeladen
misschien... maar als
eieren zo groot?
KIEVITseieren - ik weet
wel zeker dat ik
NIET ga plukken."

Geheime tuinen wandeling.

Er was al veel reclame voor gemaakt in de huis-aan-huisbladen. De opkomst was daar dan ook naar op 5 januari. Een groep van wel 50 mensen stond te wachten in de Jardin d'Isabelle op de gids Peer Boselie (stadsarchivaris). Hij verzorgde een rondleiding langs weinig bekende groene plekken in de Sittardse binnenstad.

De start was in de Jardin d'Isabelle waar hij vertelde over Charles Beltjens en zijn geliefde Isabelle de Borman. Daarna namen we een kijkje in de Ursulinentuin. Een mooie stadstuin met vele identiteiten, zoals Boselie dat noemde. Zwervers, hangjongeren, -ouderen, maar ook rustzoekers of mensen met spelende kinderen maken gebruik van deze tuin. Boselie zit in een werkgroep 'Geheime Tuinen' (van de Vereniging Sittards Verleden) en deze groep is op zoek naar een geschikte groene plek in de stad, met behoud van wat er is, om er een zgn. levenstuin in te maken. Daarbij denkend aan een rustige, schone, mooie omgeving, waar men elkaar kan ontmoeten, bijvoorbeeld.

De wandeling ging verder naar de Jardin des Roses (Rozentuin), naast het Toon Hermanshuis. Een tuin waar de vrolijke kleuren van de rozen het leed van het naastgelegen huis compenseren. Het bronzen beeld van de poortwachters (door Wim Rijvers gemaakt) dat bij het 'Huys op 't Fort' stond, werd door de gemeente veilig gesteld door het in de Rozentuin te plaatsen. Zowel de Ursulinen- als de Rozentuin worden 's avonds afgesloten.

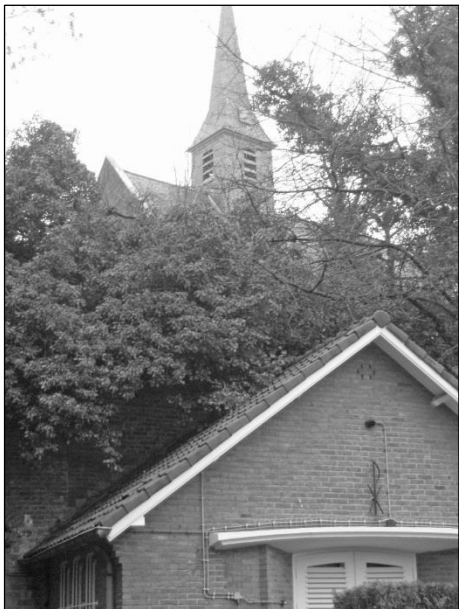
We vervolgden de wandeling naar het volkstuintencomplex, in de schootsvelden. Tussen de hagen van de volkstuinten voelde het beschut. En dan te bedenken dat delen van de haag er in 1589 al waren, volgens Boselie. Ook stonden we in een deel van de voormalige gracht, die dubbel omwald is geweest. De zogenaamde Schootsvelden behoren tot de Rijksmonumenten.

Boven op Fort Sanderbout was tot 1965 een joodse begraafplaats. Daarna moest er een speeltuintje komen en werden de graven naar de algemene begraafplaats verplaatst. In de wal zijn nog resten van de oude stadsmuur gevonden.

De wandeling eindigde in de afgesloten tuin van het Agnetenklooster. Dit moest ooit een bastion worden, maar dat plan is niet uitgevoerd. Zodoende bleef het een moestuin en boomgaard. Tot aan WOII werd de tuinopbrengst voor de

armenzorg gebruikt. Daarna verviel die functie. Tegenwoordig is het een rusttuin en er is een begraafplaats voor de kloosterzusters. De tuin behoort ook tot de schootsvelden en is daarmee een Rijksmonument. Het grenst aan de tuin van het Laaglandtheater, waardoor er wel eens een voetbal in de tuin van de zusters belandt. Het hele complex is, net voor de crisis, verkocht aan een woningbouwvereniging in Limbricht, dat er een appartementencomplex van wil maken. Maar het zal wachten zijn op betere tijden....

De wandelingen langs 'geheime tuinen' vinden steeds plaats op de 1^e zaterdag van de maand. De start is om 11.30 u. in de Jardin d'Isabelle (vanaf de Markt, het steegje 'Kerkepad' in).

Op zondag 23 juni is er een festival gepland. Daar zult u t.z.t. vast nog wel meer over lezen...

Hermie Stoelwinder

Foto's vanuit de tuin van het Agnetenklooster

Lentesoep.

In het voorjaar begint alles weer uit te lopen, zo ook de 'onkruiden' of ongewenste planten. Veel 'onkruiden' zijn eetbaar! Voordat je ze snel op de composthoop gooit, probeer ze eens in een lentesoep te verwerken. Verzamel daarvoor de volgende kruiden:

- *Brandneteltoppen: 2/3^e deel van een maatbeker*
- *Blaadjes van vogelmuur, kleefkruid, paardenbloem, hondsdraf en duizendblad of andere kruiden die misschien in de tuin staan. Samen een handjevol.*
- *Evt. wat madeliefjes als eetbare garnering.*

Verder nog nodig:

- *1 prei*
- *3 (gele) paprika's*
- *1 teentje knoflook*
- *Wat roomboter*

Doen:

- *Was de kruiden en dep ze droog, houd de brandnetels en madeliefjes apart*
- *Snijd de prei, paprika's en knoflook in kleine stukjes*
- *Fruit ze in een grote pan in roomboter*
- *Doe de brandnetels erbij en laat ze 'smelten'*
- *Voeg de rest van de kruiden toe*
- *Voeg 500 ml. groentebouillon toe*
- *Laat 20 min. zachtjes koken met zout, peper, nootmuskaat*
- *Je kunt de soep pureren en garneren met wat madeliefjes, voor een heel fris, lenteachtig effect*

Hermie Stoelwinder

Zwarte Moerbei (*morus nigra*).

Plant uit het Capitulare de Villis van Karel de Grote

De geslachtsnaam *Morus* (Latijn) is afgeleid van *mora* en betekent vertraging wat verwijst naar het late uitlopen van de bomen in het voorjaar. De soortaanduiding, *nigra*, betekent zwart; verwijzend naar het zwarte sap bij de vruchten.

De Zwarte Moerbei is afkomstig uit Iran en Armenië, waar men hem nog steeds vindt in heuvelachtige en vlakke streken. Sinds de Middeleeuwen en door de toenmalige handel tussen Noord- en Zuid-Europa is hij in onze contreien ingevoerd. De moerbeiboom wordt aangetroffen als alleenstaande boom in oude klooster- en kasteeltuinen. Ook in oude pastoriestuinen kon je deze boom veel aantreffen. Meestal zijn het scheefgezakte hoge bomen.

De zwarte moerbei heeft een donkeroranje schors met brede groeven, en vezelige randen en knobbels. Hij heeft een korte stam die 12 meter hoog kan worden en is winterhard tot $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$. De kroon is laag en koepelvormig met ruwe, gedraaide takken. De twijgen zijn stevig en donzig. Ze kleuren van bleekgroen tot bruin. Er zitten flinke, ei- tot kegelvormige knoppen aan met een glanzende donkerbruine kleur. Bladeren zijn hartvormig en hebben getande of gelobde randen. De bladstelen zijn harig en ongeveer 2 cm lang. Het blad is diepgroen van boven en bleek aan de onderzijde. Tevens is de onderzijde behaard.

Bloemen (mannelijke en vrouwelijke) zitten in aparte katjes met een bleke kleur. De mannelijke bloemen zijn kort en fors, de vrouwelijke zijn ronder van vorm.

Bloeitijd april-mei. Moerbeivruchten lijken erg op zwarte braambessen en op frambozen. Ze bestaan uit kleine, aparte besjes die op een centrale kegel zitten. De kleur bij rijpheid is donkerrood tot bijna zwart. De smaak van een rijpe moerbei is uitzonderlijk zuurzoet en aromatisch. Het is werkelijk een vrucht met een fijne smaak. De vruchten zijn zeer zacht zodat ze bij de minste aanraking hun sap verliezen en op vingers en kleren rode vlekken achterlaten die moeilijk te verwijderen zijn. De besen zitten vol vitamines C en K, ijzer, calcium en zijn rijk aan antioxidanten. De vruchten rijpen in aug/sept en hebben de beste smaak met de meeste aroma als ze geheel rijp zijn geworden en bijna zullen afvallen.

De moerbeiboom groeit langzaam en geeft meestal pas vruchten na 6 – 10 jaar. De bomen kunnen oud worden (100 jaar en meer), mits er gepaste groeiomstandigheden aanwezig zijn.

Toepassingen:

In de geneeskunde: de bladeren worden gebruikt bij een pijnlijke keel, verkoudheid, ooginfecties en neusbloedingen. De stengels worden gebruikt bij de behandeling van spasmen, reumatische pijnen en hoge bloeddruk. De vrucht werkt effectief tegen urine-incontinentie, duizeligheid, diabetes en constipatie bij ouderen. De rijpe vruchten bevatten ook aanzienlijke hoeveelheden resveratrol, dat ook in druiven voorkomt en waarvan beweerd wordt dat het goed is tegen kanker en hart- en vaatziekten.

In de keuken: de vruchten kunnen worden gebruikt voor verse consumptie, voor jam, gelei, in gebak en in wijnen. Ook kunnen de vruchten worden gebruikt als natuurlijke kleurstof in voedingsmiddelen ter vervanging van synthetische kleurstoffen.

Toos van der Vring

Bron: diverse bomenboeken en internet

In de Heemtuin zal op een geschikt tijdstip in dit voorjaar een Moerbeiboom geplant worden ter nagedachtenis aan Frits Voorter, een van de oprichters van de Heemtuin.

In overleg met de familie is gekozen voor een standplaats naast de schaapskooi in de Boerengaard.

Frits Voorter liet in 1974 in de wei die hier vroeger was en die pas later werd omgevormd tot Boerengaard, zijn schapen grazen en bouwde een schaapskooi die de voorloper was van de huidige.

Bestuur IVN Munstergeleen.

Pierre Wijnen, voorzitter Prevotlaan 17 6132 BM Sittard 046 4518149 E: pierrewijnen2@gmail.com	Hub Mulders, vice-voorzitter Meishagerstraat 10 6151 BZ Munstergeleen 046 4514399 E: h.mulders7@kpnplanet.nl
Ben Bongers, secretaris Parallelweg 2A 6136 AN Sittard 046 4522685 E: b.j.j.m.bongers@home.nl	Harrij Gijsen, 2 ^{de} secretaris Meishagerstraat 1 6151 BZ Munstergeleen 046 4514594
Fred (G.C.) Penners, penningmeester Groenstraat 16 6151 CS Munstergeleen 046 4526089 E: F.Penners@versatel.nl	> <i>IVN Munstergeleen</i> rek.nr: 135007968
Bestuursleden & schoolwerkgroep	
Els Rongen Koperslagerstraat 1 6151 DK Munstergeleen 046 4514318 E: rongen4@kpnplanet.nl	Toos v.d. Vring Rietveldstraat 9 6132 SB Sittard 046 4511905 E: toosdekruij@planet.nl
Coördinatoren Heemtuin:	Hub Mulders & Harrij Gijsen

:

Nieuwe leden

Familie Hage, Sittard

Gerrit Haak, Sittard

Kwartaal-agenda

Activiteiten van de afdelingen Land van Swentibold/Born
Munstergeleen en
Sittard-Geleen.

Attentie:

Zorg bij de wandelingen voor degelijk, waterdicht schoeisel.
Spaar het milieu, probeer zoveel mogelijk te carpoolen.
Regel de vergoeding voor het carpoolen onderling.

én: deelname aan de activiteiten is altijd op eigen risico.

Wo 3 april.	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 12
Zo 7 april	Middagwandeling Vaeshartelt (± 5 km)	Blz. 12
Zo 7 april	Bomen en bos na de ijstijd, wandeling door Limbrichterbos. 14.00 uur, P-plaats kasteel Limbricht Info: Gert Reijnen, 046-400 8990	LvS/B
Zo 21 april	Wandeling Historie en natuur rond het Grasbroek (± 6 km). (<i>"Ontdek de historie in het landschap"</i>)	Blz. 12
Do 25 april	Lezing "Bomen kijken: Bossen en bomen van de ijstijd tot nu" door Gert Reijnen.	Blz. 13
Zo 28 april	Vogelexcursie Grote Peel	Blz. 14
Wo 1 mei	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 14
Do 6 mei	Hemelvaartsfietstocht "Kastelenroute"	Blz. 14
Zo 12 mei	Nachtegalwandeling in de Koningssteen, Thorn Vertrek: 7.00 uur, De Gaard, Born Info: Leon Willems, 046-452 4233	LvS/B
Vr 24 mei	Luisterwandeling naar boomkijkers en vleermuizen in de Doort. Vertrek: 21.00 uur De Gaard, Born Info: Leo van Witsen, 046-485 2527	LvS/B

Zo 26 mei	Dagwandeling Heppeneert (B)	Blz. 14
Zo 2 juni	Inloopdag Bron 6, 10.00 tot 16.00 uur. Maak kennis met de activiteiten van IVN Land van Swentibold/Born	LvS/B
Wo 5 juni	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	Blz. 15
Zo 9 juni	Natuur- en cultuurwandeling langs de Kingbeek Vertrek 10.00 uur, P-plaats tennisterrein Obbicht Info: Miel Jaspers, 046-485 7694	LvS/B
Zo 23 juni	Insectenexcursie Schinveldse bossen en Roode Beek (± 6 km).	Blz. 15
Zo 23 juni	Wandeling door het IJzerenbos. Vertrek: 9.00 uur, De Gaard, Born Info: Jan Biemans, 046-481 0475	LvS/B
Wo 3 juli	Inloopmiddag, Theehuis, Hof van Onthaasting	